

मिक्लाजुड गाउँपालिका, मोरङ

स्थानीय राजपत्र

खण्ड ६

संख्या: ८

मिति: २०८०/०७/२१

भाग- २

मिक्लाजुड गाउँपालिका

अस्पताल व्यवस्थापन कार्यविधि २०८०

अस्पताल व्यवस्थापन कार्यविधि २०८०

प्रमाणिकरण मिति: २०८०/०७/२१

नेपालको संविधानले स्थानीय सरकारलाई प्रत्याभूत गरेको स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी अधिकारको कार्यान्वयन गर्न तथा नागरिकलाई सरल, सहज तथा गुणस्तरी स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउन गाउँपालिकाबाट स्थापना भएको अस्पतालको व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिकाले यो कार्यविधि बनाई लागु गरेको छ ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

क) यस कार्यविधिको नाम अस्पताल व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८० रहेको छ ।

ख) यो कार्यविधि मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिकाको स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशन भएको मिति देखि लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा:

क) "अध्यक्ष" भन्नाले अस्पताल व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष सम्झनु पर्छ ।

ख) "अस्पताल" भन्नाले मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिकाले सञ्चालन गरेको अस्पताल सम्झनु पर्छ ।

ग) "अस्पताल प्रमुख" भन्नाले अस्पतालमा कार्यरत स्थायी चिकित्सकहरू मध्येको सबैभन्दा वरिष्ठ चिकित्सकलाई सम्झनु पर्छ । तर अस्पतालमा स्थायी चिकित्सक नभएमा स्वीकृत संगठन संरचना भित्र कार्यरत सबैभन्दा माथिल्लो तहको स्थायी कर्मचारीलाई सम्झनु पर्दछ ।

घ) "कर्मचारी" भन्नाले अस्पतालमा कार्यरत दफा १५ बमोजिमका सबै कर्मचारी सम्झनु पर्दछ ।

ङ) "कार्यपालिका" भन्नाले मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिकाको कार्यपालिका सम्झनु पर्दछ ।

च) "कार्यालय" भन्नाले मिक्लाजुङ्ग गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय सम्झनु पर्दछ ।

छ) "गाउँपालिका" भन्नाले मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिका सम्झनु पर्छ ।

ज) "चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मी" भन्नाले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न प्रचलित कानून बमोजिम नियुक्त भएका तथा सम्बन्धित परिषदबाट अनुमति प्राप्त व्यक्तिलाई सम्झनुपर्दछ ।

झ) "मन्त्रालय" भन्नाले नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको स्वास्थ्य मामिला हेर्ने मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।

ञ) "पदाधिकारी" भन्नाले समितिका अध्यक्ष तथा सदस्य लगायतका पदाधिकारीलाई सम्झनु पर्दछ ।

ट) "समिति" भन्नाले दफा ३ बमोजिम गठन गरिएको अस्पताल व्यवस्थापन समिति सम्झनु पर्छ ।

ठ) "शाखा" भन्नाले गाउँपालिकाको स्वास्थ्य विषय हेर्ने शाखा सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद २
व्यवस्थापन समिति

३. व्यवस्थापन समिति गठन: (१) अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि देहाय बमोजिमको अस्पताल व्यवस्थापन समिति रहनेछ:

क) गाउँपालिका अध्यक्ष:	अध्यक्ष
ख) गाउँपालिका उपाध्यक्ष:	सदस्य
ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा निजले तोकेको अधिकृतस्तरको कर्मचारी:	सदस्य
घ) गाउँपालिकाको सामाजिक विकास समिति प्रमुख:	सदस्य
ङ) अस्पताल रहेको वडाको वडाध्यक्ष:	सदस्य
च) स्वास्थ्य क्षेत्रमा क्रियाशील स्थानीय व्यक्ति मध्ये अध्यक्षले मनोनित गरेको एक महिला:	सदस्य
छ) अस्पताल क्षेत्र नजिकको कार्यपालिका सदस्य मध्ये अध्यक्षले तोकेको एक जना:	सदस्य
ज) स्थानीय उद्योग वाणिज्य संघको अध्यक्ष वा प्रतिनिधि:	सदस्य
झ) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका माध्यमिक विद्यालयहरूको प्रधानाध्यापक मध्ये अध्यक्षले मनोनित गरेको एक जना:	सदस्य
ञ) शाखा प्रमुख:	सदस्य
ट) अस्पताल प्रमुख:	सदस्य सचिव

(२) समितिले आवश्यकता अनुसार विज्ञ व्यक्तिलाई समितिको बैठकमा आमन्त्रित गर्न सक्नेछ । तर आमन्त्रित सदस्यलाई मताधिकार हुने छैन ।

४. पदावधि: (१) समितिमा मनोनित सदस्यको पदावधि मनोनित भएको मितिले ३ वर्षको अवधिसम्म हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम पदावधि समाप्त भएका पदाधिकारीको थप एक कार्यकालको लागि पुनः मनोनयन हुन सक्नेछ ।

५. पद रिक्त हुने: (१) देहायका अवस्थाम मनोनित सदस्यको पद रिक्त हुनेछ:

(क) निजको मृत्यु भएमा,

(ख) निजले अध्यक्ष समक्ष राजीनामा दिएमा,

(ग) विना सूचना लगातार तीन पटक सम्म समितिको बैठकमा अनुपस्थित भएमा,

(घ) फौजदारी अभियोग लागि कुनै पनि अदालतबाट सजाय तोकिएमा,

(ङ) निजको उमेर पैसट्टी वर्ष पूरा भएमा,

(२) माथि जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि मनोनीत सदस्यले आफ्नो पदीय जिम्मेवारी पूरा नगरेमा वा समितिको हित विपरीत कुनै काम गरेमा समितिले निजलाई जुनसुकै बखत हटाउन सक्नेछ । तर त्यसरी निजलाई पदबाट हटाउनु अघि निजलाई सफाई पेश गर्ने मौकाबाट वञ्चित गरिने छैन ।

६. **समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार:** समितिको समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ:

- (क) अस्पतालको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको लागि आवश्यक नीति, योजना, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा स्वीकृतीका लागि कार्यपालिकामा पेश गर्ने र स्वीकृत भए बमोजिम कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
 - (ख) अस्पतालको लागि आवश्यक स्रोत तथा साधनको व्यवस्था गर्ने,
 - (ग) आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रवाह र न्यूनतम सेवाको राष्ट्रिय मापदण्ड कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गर्ने,
 - (घ) अस्पतालबाट प्रवाह हुने सेवाहरूको अनुगमन तथा समीक्षा गरि निरन्तर सुधार गर्ने,
 - (ङ) अस्पतालको सेवा शुल्क निर्धारण गर्न प्रस्ताव तयार गरि कार्यपालिकामा पेश गर्ने र स्वीकृत भए बमोजिम कार्यान्वयन गर्ने,
 - (च) अस्पतालको मानव श्रोत व्यवस्थापनका लागि आवश्यक कार्य गर्ने,
 - (छ) अस्पतालमा सुरक्षित तथा उपयुक्त कार्य वातावरण निर्माण गर्ने,
 - (ज) अस्पतालको भौतिक सम्पत्तिको अभिलेख व्यवस्थापन, संरक्षण तथा मर्मत सम्भार गर्ने गराउने,
 - (झ) आर्थिक रूपमा असहाय, असक्त, विपन्न तथा स्वास्थ्य सेवाबाट वञ्चित स्थानीय समुदायलाई स्वास्थ्य सेवाको पहुँच सुनिश्चितता गर्न आवश्यक कार्य गर्ने र आवश्यकता अनुसार निशुल्क वा सहूलियतपूर्ण स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने,
 - (ञ) राष्ट्रिय, प्रादेशिक तथा स्थानीय स्वास्थ्य कार्यक्रमको गुणस्तरीय कार्यान्वयनको प्रबन्ध मिलाउने,
 - (ट) स्वास्थ्य सेवामा अनुशासन, जन सहभागिता र जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्ने र सेवाग्राहीमैत्री स्वास्थ्य सेवालार्इ सुदृढीकरण गर्न सहजीकरण गर्ने,
 - (ठ) विद्युतीय स्वास्थ्यको अवधारणा कार्यान्वयन गर्न आवश्यक समन्वय गर्ने,
 - (ड) आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यान्वयन गराउने र वार्षिक रूपमा लेखा परीक्षण गराउने,
 - (ढ) मासिक तथा वार्षिक प्रतिवेदन तोकिए बमोजिम प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत मार्फत् कार्यपालिकामा पेश गर्ने
- (ण) कार्यपालिकाले तोके बमोजिम अन्य कार्य गर्ने ।

७. **समितिको बैठक तथा बैठक सञ्चालन विधि:** (१) समितिको अध्यक्षको निर्देशनमा सदस्य सचिवले कम्तीमा दुई महिनामा एक पटक समितिको बैठक बोलाउनु पर्नेछ ।

(२) समितिको बैठक बस्नुभन्दा कम्तीमा चौबीस घण्टा अगावै समितिको सदस्य-सचिवले बैठकमा छलफल हुने विषय सहितको सूचना जुनसुकै माध्यमबाट सबै सदस्यहरूलाई दिनु पर्नेछ ।

(३) समितिको कूल सदस्य सङ्ख्याको कम्तीमा एकाउन्न प्रतिशत सदस्यहरू उपस्थित भएमा समितिको बैठकको लागि गणपूरक सङ्ख्या पुगेको मानिनेछ ।

- (४) समितिको बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले गर्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा दफा ३ को उपदफा (१) मा उल्लेखित क्रमका आधारमा माथिल्लो क्रममा रहेका पदाधिकारीले अध्यक्षता गर्नेछ ।
- (५) समितिको निर्णय सामान्यतया सर्वसम्मत हुनेछ । सर्वसम्मत रूपमा निर्णय हुन नसके सामान्य बहुमतबाट निर्णय गरिनेछ । तर कुनै प्रस्तावमा मत विभाजन भई मत बराबर भएमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिनेछ ।
- (६) समितिको निर्णय अध्यक्ष र सदस्य-सचिवले प्रमाणित गरि राख्नेछ ।
- (७) समितिको बैठक सञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद ३

आर्थिक व्यवस्थापन

८. **आय व्ययको अनुमान पेश गर्नुपर्ने:** (१) समितिले प्रत्येक वर्ष असार मसान्त भित्र आगामी आर्थिक वर्षको आय र व्ययको अनुमान गरि प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत मार्फत् कार्यपालिकामा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम आय व्ययको अनुमान तयार गर्दा शीर्षकगत रूपमा तयार गर्नुपर्नेछ ।
- (३) बजेट सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानूनको अधीनमा रही समितिको सिफारिसमा कार्यपालिकाले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ ।
९. **अस्पतालको कोष:** (१) स्थानीय सञ्चित कोष अन्तर्गत अस्पतालको छुट्टै कोष रहनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा देहायका रकमहरू जम्मा हुन सक्नेछन् र अस्पतालको खर्च सोही कोषबाट गरिनेछ:
- (क) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारबाट प्राप्त रकम,
 - (ख) अस्पतालको सेवा शुल्क, दस्तुरबाट प्राप्त रकम,
 - (ग) स्वदेशी व्यक्ति, संघ, संस्था वा निकायबाट प्राप्त रकम,
 - (घ) विदेशी सरकार, संघ, संस्था वा व्यक्तिबाट अनुदान स्वरूप प्राप्त रकम,
 - (ङ) स्वास्थ्य बीमाबाट प्राप्त हुने रकम,
 - (च) सम्पत्ति विक्री तथा भाडाबाट प्राप्त हुने रकम,
 - (छ) अन्य श्रोतबाट प्राप्त हुने रकम ।
- (३) उपदफा (२) को (घ) बमोजिमको रकम प्राप्त गर्नु अघि प्रचलित कानून बमोजिम स्वीकृती लिनुपर्ने छ ।
- (४) अस्पताललाई प्राप्त हुने सबै प्रकारका आम्दानी उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा जम्मा गर्नुपर्नेछ ।
- (५) अस्पताल व्यवस्थापन समितिको तर्फबाट हुने सम्पूर्ण खर्च उपदफा (१) बमोजिमको कोषबाट हुनेछ ।
१०. **सम्बन्धित कार्यको लागि रकम खर्च गर्नुपर्ने:** समितिले संघीय वा प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहबाट जुन कामको लागि रकम प्राप्त भएको छ सोही काममा मात्र खर्च गर्नु पर्नेछ ।
११. **कोष तथा खाता सञ्चालन:** (१) अस्पताल कोषको खाता संचालन अस्पताल प्रमुख र गाउँ कार्यपालिका कार्यालयको तोकिएको लेखा सम्बन्धी कर्मचारीको संयुक्त दस्तखतबाट हुनेछ ।

- (२) अस्पतालको आय व्ययको लेखा नेपाल सरकारले अपनाएको ढाँचा बमोजिम हुनेछ ।
- (३) अस्पतालको आर्थिक कारोबारको उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता आर्थिक कारोबारको निर्णयकर्ता र अस्पतालको खाता संचालन गर्न अधिकार प्राप्त कर्मचारीको हुनेछ ।
- (४) अस्पतालले गर्ने खरिद सम्बन्धी व्यवस्था प्रचलित सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी कानून बमोजिम हुनेछ ।
- (५) अस्पतालको आम्दानी तथा खर्चको अभिलेख, आम्दानी तथा खर्च सम्बन्धी विधि, लेखाको अभिलेखको सिद्धान्त, आर्थिक विवरण तयारी, सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी व्यवस्थापन, आय व्यय तथा सम्पत्तिको विवरण तयारी, लेखा परीक्षणको सिद्धान्त, बेरुजुको अभिलेख एवं फर्छ्यौट लगायतका आर्थिक कारोबार तथा वित्तीय उत्तरदायित्व सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व सम्बन्धी कानून बमोजिम हुनेछ ।

१२. **बैठक भत्ता:** समिति सदस्यले बैठक तथा भ्रमण खर्च सम्बन्धी निर्देशिका, २०७६ बमोजिम बैठक भत्ता पाउनेछ ।
१३. **सेवा शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था:** अस्पतालबाट प्रदान गरिने सेवाहरूको शुल्क समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ । तर निशुल्क भनी तोकिएको सेवाहरूको शुल्क लिन पाईने छैन ।
१४. **लेखा परीक्षण:** (१) अस्पतालको आय व्ययको लेखा महालेखा परीक्षकको कार्यालयले तोकेको ढाँचा बमोजिम राख्नुपर्नेछ ।
- (२) समितिले अस्पतालमा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कायम गर्नेछ ।
- (३) कार्यालयले चाहेमा अस्पतालको आय-व्ययको लेखा, नगदी, जिन्सी वा अन्य कागजात जुनसुकै बखत जाँचन वा जाँचन लगाउन सक्नेछ ।
- (४) अस्पतालको आन्तरिक लेखा परीक्षण कार्यालयको आन्तरिक लेखा परीक्षकबाट हुनेछ ।
- (५) अस्पतालको अन्तिम लेखा परीक्षण महालेखा परीक्षकको कार्यालयबाट हुनेछ ।
- (६) लेखा परीक्षण सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद ४

मानव श्रोत व्यवस्थापन

१५. **अस्पतालको दरबन्दी तथा संगठन संरचना:** (१) अस्पतालको दरबन्दी तथा संगठन संरचना समितिको सिफारिसमा कार्यपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।
- (२) दरबन्दी तथा संगठन संरचना निर्धारणका कार्यपालिकामा पेश गर्नु पूर्व समितिले संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गर्नुपर्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम दरबन्दी तथा संगठन संरचना निर्धारण नभए सम्मका लागि अनुसूची १ मा उल्लेख भए बमोजिम दरबन्दी तथा संगठन संरचना कायम रहनेछ ।
१६. **कर्मचारी व्यवस्थापन:** (१) अस्पतालमा देहाय बमोजिमका कर्मचारीहरू रहने छन्:
- (क) कर्मचारी समायोजन ऐन, २०७५ बमोजिम समायोजन भई आएका कर्मचारी

- (ख) स्थायी कर्मचारी
- (ग) अस्थायी कर्मचारी
- (घ) स्वीकृत दरबन्दी भित्र रहेका करार सेवामा कार्यरत कर्मचारी
- (२) अस्पतालले गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न स्वास्थ्यकर्मीहरूको क्षमता विकासका लागि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।
- (३) रिक्त दरबन्दी पदपूर्तिका लागि प्रचलित कानून बमोजिम अस्पतालले कार्यालय मार्फत् प्रदेश लोक सेवा आयोगमा माग गर्नुपर्नेछ ।
- (४) प्रदेश लोक सेवा आयोगबाट स्थायी पदपूर्तिका लागि सिफारिस नहुन्जेल अस्थायी पदपूर्तिका लागि कार्यालय मार्फत् प्रदेश लोक सेवा आयोगलाई अनुरोध गर्नुपर्नेछ ।
- (५) उपदफा (३) र (४) बमोजिम पनि पदपूर्ति हुन नसकेमा देहाय बमोजिम करार सेवाबाट रिक्त दरबन्दीमा पदपूर्ति गर्न सकिनेछः
- (क) प्रदेश लोक सेवा आयोगबाट लिइएको परीक्षामा वैकल्पिक तथा अस्थायी सूचीमा रहेका उम्मेदवारहरूका लागि सूचना प्रकाशन गरि आवेदन दिएकाहरू मध्येबाट योग्यताक्रमका आधारमा ।
- (ख) उपदफा (क) बमोजिम सूचना अनुसार आवेदन प्राप्त नभएमा गाउँपालिकाको करारमा कर्मचारी व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७ बमोजिम गर्नुपर्नेछ ।
- (ग) अस्पतालको रिक्त दरबन्दीमा अन्य कुनै पनि तरिकाले पदपूर्ति गर्न बन्देज गरिएको छ ।
- (घ) अन्य कुनै तरिकाले पदपूर्ति गरिएमा वा स्वीकृत दरबन्दी भन्दा बढी कर्मचारी पदपूर्ति गरिएमा सो कर्मचारीलाई प्रदान गरिएको तलब लगायतका अन्य सबै सेवा सुविधा नियुक्ति गर्ने अधिकारीबाट असुल उपर गरिनेछ ।
१७. **अभ्यासकर्ता सम्बन्धी व्यवस्था:** अस्पतालमा स्वास्थ्य सेवा नियमित र प्रभावकारी बनाउन नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको छात्रवृत्तिमा अध्ययन गरेका विद्यार्थी तथा अन्य अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई प्रचलित कानून बमोजिम अभ्यासकर्ताको रूपमा काममा लगाउन सक्नेछ ।
१८. **कर्मचारी तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूको सेवा सुविधा र प्रोत्साहन:** (१) अस्पतालमा कार्यरत कर्मचारीहरूको तलब लगायतका सम्पूर्ण सेवा सुविधा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
- (२) करार सेवामा कार्यरत कर्मचारीको सेवा सुविधा निज संग गरिएको करार सम्झौता बमोजिम हुनेछ । तर सम्झौतामा उल्लेख गरिने सेवा सुविधा प्रचलित कानूनमा तोकिएको सेवा सुविधा भन्दा बढी हुने छैन ।
- (३) कर्मचारीलाई अतिरिक्त समय तथा सार्वजनिक विदाका समयमा काममा खटाउँदा तोकिएको तलबमानको अनुपातमा थप सुविधा उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम थप सुविधा उपलब्ध गराउँदा कर्मचारी ड्युटी तालिका तथा ई-हाजिरीका आधारमा गर्नुपर्नेछ ।
- (५) समितिले कार्यसम्पादन सूचकका आधारमा कर्मचारीलाई कार्य सम्पादन प्रोत्साहन भत्ता उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम उपलब्ध गराइने कार्य सम्पादन प्रोत्साहन भत्ता बापतको रकम दफा ९ (२) (क) बाहेकको सम्पूर्ण आयको दश प्रतिशत भन्दा बढी हुनेछैन ।

१९. अस्पताल प्रमुखको काम, कर्तव्य र अधिकार: अस्पताल प्रमुख काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:

- (क) अस्पतालको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको लागि आवश्यक नीति, योजना, बजेट तथा कार्यक्रमको मस्यौदा तर्जुमा गरि समितिमा पेश गर्ने र स्वीकृत भए बमोजिम कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- (ख) अस्पतालको लागि आवश्यक स्रोत तथा साधनको व्यवस्था गर्ने,
- (ग) आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रवाह र न्यूनतम सेवाको राष्ट्रिय मापदण्ड कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- (घ) अस्पतालबाट प्रवाह हुने सेवाहरूको अनुगमन तथा समीक्षा गरि निरन्तर सुधार गर्ने,
- (ङ) अस्पतालको सेवा शुल्क निर्धारण गर्न प्रस्ताव तयार गरि समितिमा पेश गर्ने र स्वीकृत भए बमोजिम कार्यान्वयन गर्ने,
- (च) अस्पतालको मानव श्रोत व्यवस्थापनका लागि आवश्यक कार्य गर्ने,
- (छ) अस्पतालबाट सेवा प्रवाहका लागि कर्मचारीको कार्य तालिका (Duty Roaster) तयार गर्ने तथा गराउने,
- (ज) अस्पतालमा सुरक्षित तथा उपयुक्त कार्य वातावरण निर्माण गर्ने,
- (झ) अस्पतालको भौतिक सम्पत्तिको अभिलेख व्यवस्थापन, संरक्षण तथा मर्मत सम्भार गर्ने गराउने,
- (ञ) राष्ट्रिय, प्रादेशिक तथा स्थानीय स्वास्थ्य कार्यक्रमको गुणस्तरीय कार्यान्वयनको प्रबन्ध मिलाउने,
- (ट) स्वास्थ्य सेवामा अनुशासन, जन सहभागिता र जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्ने र सेवाग्राहीमैत्री स्वास्थ्य सेवालार्ई सुदृढीकरण गर्न सहजीकरण गर्ने,
- (ठ) विद्युतीय स्वास्थ्यको अवधारणा कार्यान्वयन गर्न आवश्यक समन्वय गर्ने,
- (ड) आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यान्वयन गराउने र वार्षिक रूपमा लेखा परीक्षण गराउने,
- (ढ) मासिक तथा वार्षिक प्रतिवेदन तोकिए बमोजिम समिति तथा कार्यालयमा पेश गर्ने,
- (ण) अस्पताल व्यवस्थापन तथा सञ्चालनका लागि सम्बन्धित निकाय संग समन्वय गर्ने,
- (त) मातहतका कर्मचारीको ७ दिन सम्मको जुनसुकै विदा स्वीकृत गर्ने र सो भन्दा बढी समयको विदा स्वीकृतीका लागि प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष पेश गर्ने तथा विदा स्वीकृत तथा सिफारिस गर्दा वैकल्पिक व्यवस्थापन गर्ने,
- (थ) समितिको सदस्य सचिव भई काम गर्ने,
- (द) कार्यालयले तोके बमोजिम अन्य कार्य गर्ने ।

२०. कर्मचारी व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद ५
आपूर्ति व्यवस्थापन

२१. **औषधी तथा उपकरण व्यवस्थापन:** (१) कार्यालयबाट निशुल्क वितरणका लागि उपलब्ध गराइएको औषधी तथा अस्पताल फार्मसीबाट बिक्री वितरण गरिने औषधी अपर्याप्त भएमा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी उपकरण आवश्यक भएमा प्रचलित कानून बमोजिम समितिको निर्णय अनुसार आवश्यक औषधी तथा उपकरण खरिद गर्न सक्नेछ ।
- (२) अस्पतालले औषधीको गुणस्तर तथा नियमित उपलब्धता सुनिश्चित गर्नुपर्दछ ।
- (३) अस्पतालले सेवाग्राहीको चाप तथा आवश्यकता अनुसार औषधीको माग र आपूर्ति बीच सन्तुलन कायम गर्नुपर्नेछ ।
- (४) औषधी नष्ट हुनबाट बचाउन तथा गुणस्तर कायम राख्न नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड बमोजिम औषधीको भन्डारणको व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- (५) औषधीको समुचित प्रयोगका लागि सेवाग्राही वा हेरचाह गर्ने व्यक्ति वा औषधी लिन आउने व्यक्तिलाई फार्मसीमा खटिने कर्मचारीले देहाय बमोजिमको जानकारी दिनु पर्दछः
- (क) औषधीको सेवन विधि र मात्रा
 - (ख) औषधीको सेवन अवधि
 - (ग) औषधीबाट हुन सक्ने प्रतिअसर
 - (घ) औषधी सेवन अवधि भर अपनाउनुपर्ने सावधानी
 - (ङ) औषधी सुरक्षित राख्ने स्थान र विधि
- (६) औषधी वितरण गर्दा औषधी बिक्री वितरण सम्बन्धी संहिता तथा औषधी सम्बन्धी प्रचलित कानूनको पालना गर्नुपर्नेछ ।
- (७) अस्पतालले स्वास्थ्य उपकरणको समुचित प्रयोग तथा यसको आवश्यक मर्मत सम्भारको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।
- (८) अस्पतालले नियमित रूपमा आपूर्ति व्यवस्थापन सूचना प्रणाली मार्फत् आवश्यक विवरण पठाउनुपर्नेछ ।
२२. **फार्मसी सञ्चालन:** (१) औषधीको निशुल्क वितरण तथा बिक्रीका लागि अस्पताले आफ्नै फार्मसी सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।
- (२) फार्मसी सञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था फार्मसी सञ्चालन निर्देशिका तथा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
२३. अस्पतालले जिन्सी तथा यस सम्बन्धी श्रेस्ता व्यवस्थापन प्रचलित कानून बमोजिम गर्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद ६
अस्पताल सेवा व्यवस्थापन

२४. **सेवा व्यवस्थापन:** (१) अस्पतालबाट देहाय बमोजिमका सेवा प्रवाह गरिनेछः

- (क) बहिरङ्ग सेवा
- (ख) अन्तरङ्ग सेवा
- (ग) आकस्मिक सेवा
- (घ) प्रशासनिक सेवा
- (ङ) शल्यक्रिया सेवा
- (च) फार्मोसी सेवा
- (छ) स्वास्थ्य प्रयोगशाला सेवा
- (ज) ईमेजिङ्ग सेवा
- (झ) गर्भवती तथा सुत्केरी जाँच सेवा
- (ञ) प्रसुती सेवा
- (ट) परिवार नियोजन सेवा
- (ठ) खोप सेवा
- (ड) दन्त रोग सेवा
- (ढ) आँखा उपचार सेवा
- (ण) आयुर्वेद सेवा
- (त) चमेना गृह सेवा

- (२) उपदफा (१) बाहेकका अन्य सेवा थप गर्नुपर्ने भएमा समितिले सो का आवश्यक हुने आर्थिक श्रोत समेत सुनिश्चित गरि थप गर्न सक्नेछ ।
- (३) अस्पतालले विशेषज्ञ सेवा थप गर्नुपर्ने भएमा सो का आवश्यक श्रोत यकीन गरि समितिको निर्णय बमोजिम विशेषज्ञ चिकित्सक संग कारार गर्न सकिने छ ।
- (४) अस्पतालले प्रदान गर्ने सेवा सम्बन्धमा प्रचलित कानून बमोजिम नागरिक वडापत्र सबैले देखे स्थानमा राख्नुपर्नेछ ।
- (५) उपदफा (१) र (२) बमोजिम प्रदान गर्ने सेवा प्राप्त गर्न आउने सेवाग्राहीको चाप तथा आवश्यकताका आधारमा मानव श्रोत, उपकरण, औषधी तथा अन्य समग्री एवं कक्ष तथा पूर्वाधारको यथोचित व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।
- (६) अस्पतालले चौबिस घण्टे आकस्मिक तथा प्रसुती सेवा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक प्रबन्ध गर्नुपर्नेछ ।
- (७) अस्पतालले प्रदान गर्ने सेवाको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न नेपाल सरकारद्वारा तोकिएको प्रोटोकोल, मापदण्ड तथा निर्देशिका अनिवार्य पालना गर्नुपर्नेछ ।

- (८) अस्पतालमा संक्रमण रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि तोकिएको मापदण्डको परिपालना गर्नुपर्नेछ ।
- (९) सेवा प्रदायक कर्मचारीको स्वास्थ्य, व्यवसायिक तथा जीउ, ज्यानको सुरक्षाको लागि आवश्यक प्रबन्ध गर्नुपर्नेछ ।
- (१०) अस्पताल हाता भित्र स्वच्छ पिउने पानी, शौचालय, हात धुने स्थान, प्रतिक्षालय, कुरुवा कक्षको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
- (११) अस्पताल परिसर तथा भवनको नियमित सरसफाई गर्नुपर्नेछ ।
- (१२) अस्पतालमा प्रयोग हुने विभिन्न प्रकारका लुगा धुन लण्डी (Laundry) को व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
- (१३) अस्पतालमा चौबिसै घन्टा नियमित विद्युत आपूर्तिको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
- (१४) आपतकालीन अवस्थामा प्रयोग हुने सामग्रीको छुट्टै व्यवस्थापन गरि सदैव कम्तीमा एक महिनाको लागि आवश्यक हुने सामग्री मौज्जात राख्नुपर्नेछ ।
- (१५) अस्पतालका विभिन्न शाखा तथा इकाईबाट प्रदान गरिने सेवाको गुणस्तर सुनिश्चितताका लागि समितिले आवश्यक निर्देशिका तथा मापदण्ड बनाउन सक्नेछ ।
- (१६) अस्पतालको सेवा तथा भौतिक संरचना जेष्ठ नागरिक, अपाङ्ग, बालबालिका तथा महिला मैत्री हुनुपर्नेछ ।
- (१७) आकस्मिक सेवा प्राप्त गर्नबाट कसैलाई कुनै पनि कारणले वञ्चित गरिने छैन । यसका लागि अस्पतालले आवश्यक व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
- (१८) अस्पतालले प्रचलित कानून बमोजिम सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्नेछ ।
- (१९) स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन तथा पूर्वाधार सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
२५. **साझेदारी गर्न सक्ने:** अस्पतालले आफ्नो सेवा थप तथा विस्तार एवं सुदृढकरण गर्न सम्बन्धित निकाय संग समितिको निर्णय बमोजिम साझेदारी गर्न सक्नेछ । तर विदेशी नागरिक तथा संघ संस्था संग साझेदारी गर्न कार्यपालिकाको पूर्व स्वीकृती लिनुपर्नेछ ।

परिच्छेद ७

सूचना, अभिलेखीकरण तथा गुनासो व्यवस्थापन:

२६. **अस्पताल सूचना प्रणाली:** (१) अस्पतालबाट प्रदान गरिने सेवाहरु सम्बन्धी सम्पूर्ण तथ्याङ्कको अभिलेख व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।
- (२) अस्पतालमा आउने सेवग्राहीलाई सहज सूचना उपलब्ध गराउन नागरिक सहायता कक्ष तथा सूचना अधिकारीको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
- (३) अस्पतालबाट प्रवाह हुने सेवाको अभिलेखीकरण तथा प्रतिवेदनका लागि नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट स्वीकृत व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको प्रयोग गर्नुपर्नेछ ।
- (४) अस्पतालले आफ्नो आन्तरिक व्यवस्थापनका लागि समितिको निर्णय बमोजिम अन्य सूचना प्रणालीको प्रयोग गर्न सक्नेछ ।

(५)सेवाग्राहीको व्यक्तिगत सुचना, कागजात, तथ्याङ्क तथा व्यक्तिको मर्यादामा आँच आउने कुनै पनि कुरा गोप्य राख्नु कर्मचारीको दायित्व हुनेछ ।

२७. **गुनासो व्यवस्थापन:** (१) अस्पतालमा सबैले देखे स्थानमा सुझाव तथा गुनासो पेटिका राख्नु पर्नेछ र प्रत्येक हप्ता पेटिका खोली प्राप्त सुझाव तथा गुनासोको यथोचित सम्बोधन गर्नु पर्नेछ ।

(२)अस्पताल प्रमुखले अस्पतालको सेवा सम्बन्धी गुनासो तथा उजुरी सम्बोधन गर्न एक वरिष्ठ कर्मचारीलाई तोक्न सक्नेछ ।

परिच्छेद ८

विविध

२८. **अस्पतालको छाप:** अस्पतालको सम्पूर्ण काम कारवाहीका एक छुट्टै छाप हुनेछ । अस्पतालको छापमा नेपाल सरकारको निशान छापको मूनि मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिका, सो को मूनि अस्पतालको नाम र सबभन्दा मूनि अस्पतालको ठेगाना राख्नुपर्नेछ ।

२९. **वार्षिक प्रतिवेदन पेश गर्ने:** अस्पतालले वर्ष भरिको काम कारवाहीको प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष समाप्त भएको २ महिना भित्र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत मार्फत् कार्यपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ ।

३०. **निर्देशन पालना गर्नुपर्ने:** कार्यपालिकाको निर्देशन पालना गर्नु समितिको कर्तव्य हुनेछ र कार्यालयले दिएको निर्देशन अस्पताल प्रमुखले पालना गर्नुपर्नेछ ।

३१. **आर्थिक दायित्व सृजना गर्न नहुने:** कार्यपालिकाको स्वीकृती विना समितिले कार्यालयलाई थप आर्थिक भार पर्ने गरि दायित्व सृजना गर्नु हुँदैन ।

३२. **अधिकार प्रत्यायोजन गर्न सक्ने:** कार्यपालिकाले आफू संग भएको केही अधिकार समितिलाई, समितिले समिति सदस्य तथा अस्पताल प्रमुखलाई, अस्पताल प्रमुखले कर्मचारीलाई तथा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले अस्पताल प्रमुखलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

३३. **कार्यविधिको पालना गर्नुपर्ने:** कार्यविधिको पालना गर्नु गाउँपालिकाद्वारा सञ्चालित सबै अस्पतालको दायित्व हुनेछ ।

३४. **निर्देशिका बनाउने अधिकार:** यस कार्यविधि कार्यान्वयनको लागि समितिले आवश्यक निर्देशिका बनाउन सक्नेछ ।

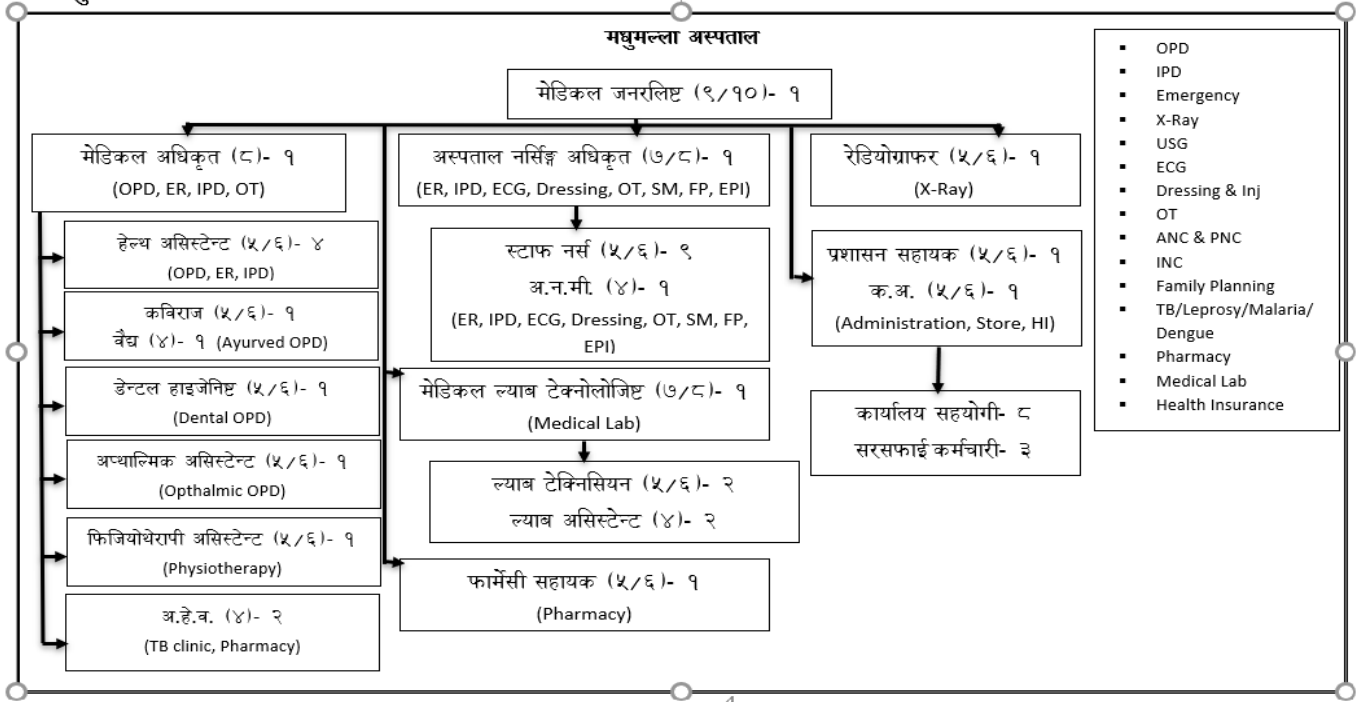
३५. **अनुगमन:** कार्यपालिका तथा कार्यालयले प्रचलित कानून बमोजिम अस्पतालको अनुगमन गर्न सक्नेछ । अनुगमनबाट प्राप्त निर्देशन पालना गर्नु अस्पतालको कर्तव्य हुनेछ ।

३६. **बाधा अडकाउ फुकाउने:** यस कार्यविधिको कार्यान्वयनमा केही बाधा अडकाउ उत्पन्न भए कार्यपालिकाले आवश्यक निर्णय गरि फुकाउन सक्नेछ ।

३७. **खारेजी र बचाउ:** यो कार्यविधि लागू हुनु अघि स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिबाट भएका काम कारवाही यसै बमोजिम भएको मानिनेछ र स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति सम्बन्धी व्यवस्था अस्पतालको हकमा खारेज गरिएको छ ।

३८. प्रचलित कानून बमोजिम हुने: यस कार्यविधिमा उल्लेख भएका व्यवस्था यसै बमोजिम र यसमा उल्लेख नभएका व्यवस्था प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

अनुसूची १

आज्ञाले,
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत